

Betere tijden

Katarina Widholm bij Boekerij:

Met hart en ziel
Een nieuw leven
Steun en toeverlaat
Betere tijden

Katarina Widholm

Betere tijden

Stockholm, 1955. Betty ziet de toekomst hoopvol tegemoet.
Ligt er ook een nieuwe liefde in het verschiet?

Deel 4 van *Het Zweedse lot*

Vertaald uit het Zweeds door Daniëlle Stensen

ISBN 978-90-225-9967-9
ISBN 978-94-023-2681-9 (e-book)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Älskade Betty*
Vertaling: Daniëlle Stensen
Omslagontwerp: bürosüd
Omslagbeeld: © Arcangel/Leonardo Baldini
Zetwerk: Mat-Zet bv

© 2021 Katarina Widholm
© 2025 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam
First published by Historiska Media, Stockholm, Sweden
Published in the Dutch language by arrangement with Bonnier Rights, Stockholm, Sweden

Vertaling citaat uit *De getemde feeks* van William Shakespeare: L.A.J. Burgersdijk

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Ik draag dit boek op aan mijn geliefde kinderen, Kalle en Joar.

Het is ook opgedragen aan hun kinderen.

En aan die van hen...

September 1955

1

‘Mevrouw Morieieien, ik moet zeggen dat ik me een beetje zorgen maak over de jongen. Niet over zijn schoolwerk, want dat doet hij onberispelijk en voortreffelijk. Nee, ik maak me vooral zorgen over zijn sociale leven en zijn vriendschappen. Hij lijkt me een erg eenzaam kind.’

Docent Björk keek Betty vanaf de andere kant van het bureau bezorgd aan over zijn bril heen en Betty probeerde te glimlachen. Ze vroeg zich ook af waarom hij Morin met zo veel klinkers uitsprak. Terwijl ze nog nadacht over haar antwoord, praatte de docent alweer verder: ‘Het kan er natuurlijk mee te maken hebben dat Anders een klas heeft oooovergeslagen. Ook als een leerling alle vaardigheden heeft die nodig zijn voor een hogere klas, kan het toch moeilijk zijn om goed mee te komen in het sooooociale leven. Om zijn vrienden te begrijpen. Er is een groot verschil tussen de lagere school en de middelbare.’

Betty slikte. ‘Heeft hij lelijk gedaan tegen een vriendje? Hij heeft toch niet gevochten?’

Docent Björk glimlachte opnieuw en zei: ‘Nee, nee, nee, niets van dat alles. Uw zoon is een kalm jochie en, zoals ik al zei, heel ijverig en intelligent. Maar hij lijkt me een beetje stil en in zichzelf gekeerd, en hij lijkt het ook moeilijk te vinden om met ons, leeeeraren, en met zijn vrienden te praten. Hij is meestal op zichzelf...’

Betty fronste haar wenkbrauwen. Stil en in zichzelf gekeerd? Hoe kon dat nou een probleem zijn? Ze schraapte haar keel zonder goed te weten wat ze moest zeggen, terwijl de docent zijn notitieblok

opensloeg en voordat Betty iets kon zeggen voorlas: ‘Mijn collega, docent Larséén, wijst erop dat Anders soms liegt.’

Betty voelde haar wangen plotseling warm worden. Wat was dit? Haar zoon, die altijd zo plichtsgetrouw en serieus was, erop gebrand om het goed te doen. Ze slikte nog een keer en zei: ‘Hij liegt? Dat begrijp ik niet...’

De docent glimlachte mild en wees weer naar zijn aantekeningen terwijl hij verderging: ‘Nou, docent Larsén schrijft eigenlijk dat Anders “fabuleeert” – dus dat hij dingen verzint die waarschijnlijk niet waar zijn.’

Betty beet op haar lippen. Ze wist heel goed wat fabuleren betekende, ook al sprak ze het anders uit. Het ergerde haar dat de docent haar blijkbaar als onontwikkeld zag. Daarom probeerde ze langzaam iets te formuleren, maar ze werd opnieuw onderbroken.

‘Ja, hij is erop betrappt dat hij tegen zijn vrienden heeft overdreven, gejokt en opgeschept, wat hij natuurlijk deed om interesse te wekken in hem als persoooon. Helaas doorzien ze dit meestal en is het effect eerder het tegenovergestelde.’ Hij boog zich over zijn aantekeningen en las voor: ‘Dit is een voorbeeld van vorige week. Anders zou zijn klasgenoten hebben verteld dat zijn vader een beroemde ontdekkingsreiziger was die “veel gevaarlijke reizen rond de wereld maakte” en dat hij daar “een onbekende ziekte heeft opgelopen waaraan hij later is overleeeeden”.’

Het werd helemaal stil in de kamer. Alleen de stemmen van enkele schooljongens die buiten langsliepen zweefden door het halfopen raam naar binnen. Betty richtte haar blik op haar schoot terwijl haar hoofd tolde, en de docent ging verder: ‘Voor zover we weten was meneer Morieieien toch journalist hier in Stockholm?’

Betty haalde diep adem, knikte en zei zacht, zonder zich druk te maken over alle klinkers in de naam: ‘Ja, dat klopt uiteraard. Ik begrijp echt niet waarom Anders dat zegt.’

Björks stem klonk nu heel vriendelijk en begripvol en toch met een dreigende ondertoon, die ze niet helemaal begreep: ‘Het heeft

waarschijnlijk iets te maken met zijn – hoe zullen we het noemen – kiinderlijkheid, of misschien eerder oonrijijijpheid, wie zal het zeggen? Volgens ons is het vooral een onbeholpen manier om zichzelf beter voor te doen tegenover zijn vrienden.’

Betty keek hulpeloos naar de man aan de andere kant van het bureau. Hij glimlachte en streek herhaaldelijk over zijn dunne snorretje. Betty’s wangen waren vuurrood en warm geworden. Wat bedoelde hij nou precies? Dat ze het verkeerd had aangepakt? Maar ze had alleen maar gedaan wat de school haar had opgedragen. Anders’ klassenleraar had er heel erg op aangedrongen dat de jongen een klas zou overslaan. Ze wist nog heel goed hoe onzeker ze was geweest over die beslissing. En hoe graag ze iemand had gehad om mee te overleggen.

Olof.

Zoals gewoonlijk voelde ze een steek van pijn en even verloor ze haar zelfbeheersing. Eigenlijk wilde ze nu huilen, maar ze bedacht zich voordat de tranen kwamen. Ze haalde diep adem en probeerde helder na te denken. Olof had vast geweten waar ze goed aan zouden hebben gedaan. Hij had wel geweten hoe hij moest reageren op deze leraar, die maar verraderlijk bleef glimlachen terwijl hij allerlei zinspelingen maakte.

Alsof docent Björk haar gedachten had gelezen, zei hij ook nog: ‘Beste mevrouw Morieieien, ik wilde u alleen maar informeren door dit gesprekje. Zodat uuu op de jongen kunt letten. Het is immers niet gemakkelijk voor een alleenstaande moeder en werkende vrouw om genoeg tijd te hebben om kinderen op de juiste manier op te voeden. En jongens van deze leeftijd ontberen vaak de vaste hand en sturing van een vader om te voorkomen dat ze hun houvast in het leeven verliezen.’

Betty slikte en knikte. Nu wist ze precies waar hij naartoe wilde. Hij had niet het beste met Anders voor; hij wilde Betty als alleenstaande moeder in diskrediet brengen. Maar ze schoot er niets mee op als ze zich opwond over zijn toon of insinuaties. In plaats daar-

van glimlachte ze zo mooi als ze kon, ze stond op en stak haar hand uit. ‘Hartelijk dank voor uw bezorgdheid, meneer. Ik zal vanavond meteen met Anders praten. Hij moet natuurlijk leren dat hij niet kan “fabuleeren” op de manier die u beschrijft. Was er verder nog iets?’

Björk keek enigszins verbluft bij haar plots zo gezaghebbende toon en ook vanwege haar imitatie van zijn uitspraak, maar schudde glimlachend zijn hoofd. ‘Nee, nee, nee. Er is verder niets. Het was buitengewoon vriendelijk en handig dat uuu vandaag kon komen.’

Ze knikte en dacht aan de schriftelijke oproep die ze in haar brievenbus had aangetroffen, met een formeel verzoek om een belangrijk gesprek over Anders te komen voeren. Ze was natuurlijk doodongewust geweest en had het hele rooster in de winkel omgegooid om zich vrij te maken. Ze had Dagmar vandaag zelfs een paar uurtjes laten komen om de bezetting rond te krijgen. Iets wat ze niet graag deed, omdat het aardig wat kostte. Ze proefde ineens de bittere smaak van gal in haar mond. Eigenlijk had ze deze docent wel het een en ander te vertellen. Maar in plaats daarvan glimlachte ze weer lief naar hem, ze knikte, pakte haar handtas en liep de gang op, met haar hakken tikkend op de stenen vloer.

Nadat Martina van de eettafel was opgestaan met snelle excuses dat ze zo naar acteerles moest en daarom helaas niet kon helpen met de vaat, bleef Betty alleen achter met Anders. Zoals gewoonlijk lag nog meer dan de helft van zijn eten op zijn bord. Hij at altijd heel langzaam. Gepaneerde haring in saus met krenten was echter een van zijn lievelingsgerechten, dus vandaag at hij er met smaak van, in plaats van met lange tanden. Betty besloot van de gelegenheid gebruik te maken om met hem te praten.

Toen de deur achter Martina was dichtgeslagen en ze haar rennende voetstappen de trap af hoorden gaan, wendde Betty zich tot haar zoon. ‘Ik was vandaag bij je op school –’

Hij stopte onmiddellijk met kauwen en keek licht grijnzend op

naar zijn moeder, en onderbrak haar: “Bij jou op school”, is het toch?’

Betty keek met gefronste wenkbrauwen naar haar zoon. ‘Nee, in Hälsingland zeggen we “je school”. Geen haarkloverij, Anders, dat is niet aardig. Vooral niet tegen je mams.’ Ze kon het niet helpen, maar ze schepte er plezier in hem te provoceren met nog meer dialect.

De jongen vertrok stuurs zijn mond en at verder van zijn haring.

‘Goed, zoals ik al zei, ik was vandaag bij je op school en heb je le-
raar gesproken.’

Nu liet hij het bestek op zijn bord kletteren. Zijn spottende houding was verdwenen, hij was alleen nog maar een angstig jongetje, dat haar geschrokken aankeek.

Ze glimlachte warm naar hem om hem gerust te stellen. ‘Hij zei dat je een ijverige en intelligente jongen was.’

Haar zoon zag er iets rustiger uit, maar hij had nog steeds een angstige blik in zijn ogen.

Ze draaide zich naar hem toe en streelde haastig zijn schrale hand, die naast zijn bord op tafel lag. ‘Heb je het prettig op school, Anders?’

Hij keek naar zijn bord, daarna naar haar en liet toen zijn blik door de kamer dwalen. Alsof hij een verborgen reden achter haar vraag zocht. Toen schraapte hij als een volwassene zijn keel en zei neutraal: ‘Ja. Het is een goede school. Met goede leraren.’

Misschien had ze daar genoeg mee moeten nemen.

Hij pakte voorzichtig zijn bestek weer op en keek haar vragend aan, waarna hij een stukje haring en aardappel afsneed, die hij langzaam in de krentensaus doopte. Het eten moest inmiddels ijskoud zijn, maar hij stopte alles zonder aarzelen in zijn mond en kauwde zonder haar aan te kijken. Maar ze moest de gelegenheid te baat nemen, dus ging ze onverdroten verder. ‘Maar hoe gaat het met jou en je vrienden, Anders? Zijn ze aardig tegen je?’

Hij stopte weer met kauwen en alleen aan de bult op zijn wang was

te zien dat hij niet had geslikt. Uiteindelijk slikte hij zijn hap met veel moeite door en nam een slokje melk, waarna hij zijn schouders licht ophaalde en antwoordde: 'Ja, hoor...' Hij keek opgelaten om zich heen en nam toen een hap knäckebröd.

Betty besloot ter zake te komen. 'Anders, volgens je leraar heb je het moeilijk met je vrienden op school en is dat de reden dat je liegt en dingen verzint, om jezelf interessanter te maken.'

Op het moment dat ze het zei, had ze er al spijt van, want Anders werd eerst bleek en kreeg toen rode wangen. Hij keek haar aan met zijn helderblauwe ogen en ze realiseerde zich plotseling dat er ongewild tranen in zijn ogen waren opgeweld.

Hij hapte naar adem en zei zacht maar intens, terwijl hij met zijn duim in zijn ooghoek wreef: 'Ik lieg niet!'

Ze probeerde zijn hand te pakken, maar dat wilde hij niet. Hij stond abrupt op en duwde het half leeggegeten bord weg. 'Bedankt voor het eten.'

'Anders! Wacht even, mannetje –' Ze pakte hem bij zijn schouder, maar hij rukte zich los en stormde naar zijn kamer, waarna hij de deur hard dichtsloeg.

Betty bleef aan tafel zitten. Ze werd overmand door een zware vermoeidheid en ook zij voelde de tranen achter haar ogen prikken. Wat was het moeilijk om in je eentje te zijn! Helemaal in je eentje.

Toen haalde ze diep adem, ze stond op en begon de tafel af te ruimen. Het had geen zin om te gaan zitten huilen. Er waren duizend dingen te doen en ze moest proberen opnieuw met Anders te praten. Ze zou hem wat laten kalmeren en daarna zou ze naar hem toe gaan.

Ze sloeg zich even op haar wangen en dwong zichzelf om een glimlach op te zetten. Ze liet het water voor de afwas lopen en spoelde de saus van de borden. Ze moest ook echt weer eens contact opnemen met Hudiksvall. Misschien zou ze bellen, of zou ze een lange en mooie brief naar haar moeder schrijven? Ook al was haar moeder intussen hertrouwd, toch voelde Betty zich voortdurend schuldig dat

ze bijna nooit tijd had om op bezoek te gaan. De laatste keer dat ze thuis was geweest, was waarschijnlijk voor de begrafenis van tante Helmi.

Ja, ze ging een brief schrijven. Meteen na de afwas.

Uiteindelijk merkte ze dat Anders de deur van zijn kamer op een kiertje openzette. Dat was doorgaans een teken dat hij weer wilde praten, dus ze droogde haar handen af en ging naar zijn kamer. Hij zat in kleermakerszit midden op het kleed en leunde met zijn wang tegen Siska aan, die heel stil zat en zich liet aaien. Betty liet zich op het bed naast hem zakken. Ze streelde vlug over zijn haar en zei: 'Ik wilde je niet verdrietig maken, Anders. Ik denk niet dat je liegt, ik vertelde je alleen wat je leraar zei. Daarna zei hij dat je fabuleerde. Dat betekent ongeveer dat je fantaseert, dat je een beetje overdrijft. Klopt dat beter, denk je?'

De jongen keek naar de vloer en knikte zwijgend.

Ze haalde adem en zei: 'Maar je weet toch wel dat papa niets anders was dan een gewone krantenjournalist?'

Hij hief zijn blik en keek haar in de ogen. Zijn ogen waren rood-omrand en zijn wimpers nog vochtig. Zijn blik was zo onuitsprekelijk droevig dat haar hart verkrampde.

'Ach, liefje toch...'

Hij boog zich weg van haar hand, wreef hard in zijn ogen en knipperde een paar keer. 'Ik zei alleen dat hij rondreisde en interessante reportages maakte. Dat hij dapper was en helaas ziek werd op een van zijn reizen. Dat is toch geen leugen?'

Betty zuchtte. 'Nee, nee, dat klopt natuurlijk. Maar hoe kwam dat "ontdekkingsreiziger" in beeld?'

Hij keek haar aan. Zijn ogen hadden een hardere glans gekregen en hij zei opgewonden: 'Ze vroegen naar mijn vader, zeiden dat ik die niet had en dat mijn moeder...' Hij zweeg alsof hij zocht naar een ander woord dan hij had willen zeggen. Toen ze haar mond opende om hem gerust te stellen, onderbrak hij haar en ging verder: 'Toen

vertelde ik over papa. En toen vroegen Stig-Åke Nyman en die grote jongen uit de tweede of papa een soort ontdekkingsreiziger was geweest. Ze deden best gemeen en verwaand, dus zei ik ja. Maar daarna, toen ze Larsén alles vertelden, kreeg ik er spijt van. En toen kon ik het niet meer terugnemen...'

Ze knikte en streek nog eens over zijn dunne, lichtgekleurde haar, dat zo op dat van zijn vader leek. 'Anders, o, Anders. Je moet het je niet zo aantrekken. Je weet dat mensen heel graag –'

Hij stond snel op, ging aan zijn keurig opgeruimde bureau bij het raam zitten en onderbrak haar. 'Dat doe ik ook niet. Maar nu moet ik mijn huiswerk maken.'

Ze stond ook op en keek naar hem. Hij was langer geworden en zijn benen en armen waren gegroeid als bij een veulen, maar zijn houding en nek leken nog steeds op die van een jongetje. Ze knikte naar hem, glimlachte en pakte de deurknop, en zonder zich naar haar toe te draaien vroeg hij: 'Maar papa was toch wel mijn echte vader?'

Ze stopte plotseling en voelde een ijskoude klomp in haar maag. Wat was dit nou? Ging hij nu ook beginnen? Betty haalde diep adem en zei nadrukkelijk: 'Ja, Anders! Natuurlijk was hij je echte vader. Hij...' Toen hield het op. Ze kon niet doorpraten. Ze kon niets bedenken om over Olof te zeggen. Niets wat geen pijn deed, haar niet verscheurde. Dus zweeg ze, met een onzekere glimlach om haar lippen.

Haar zoon, die zich omgedraaid had bij haar antwoord, keek haar lang en hoopvol aan, maar toen ze niets meer zei, richtte hij zich weer op zijn schoolboeken.

Betty wilde het uitleggen, ze wilde hem vertellen over de grote pijn die ze meedroeg, maar ze kon geen woorden vinden. Het lukte haar niet, en toen Martina net op dat moment met een vrolijke kreet de deur van de flat opendeed, glimlachte ze naar Anders en liep ze snel zijn kamer uit om haar te begroeten. Heel opgelucht, maar ook bedroefd over haar eigen tekortkomingen.

Om tien uur had ze afgewassen, afgestoft, soep voor de volgende dag voorbereid, een cake gebakken en daarna naar Martina geluisterd, die in de woonkamer voor de bank een monoloog van Shakespeare voor haar vertolkte.

‘Het komt uit *De getemde feeks*. Het is Katharina’s slotmonoloog. Eigenlijk is die vreselijk, maar Marianne zegt dat je hem als het ware ironisch kunt maken. Wat vind je daarvan? Luister: “O foei, strijk glad dat dreigend toornig voorhoofd; en schiet geen boze blikken uit die ogen. Op uwen heer, uw koning, uw gebieder. ’t Vernielt uw schoon, als nachtvorst bloesems schaadt...” Het gaat over een stel kerels die wedden om wie zijn vrouw het beste discipline heeft bijgebracht. Heel stom, ik weet het. Maar er is ook een operette, *Kiss Me, Kate* van Cole Porter, die ook gaat over een theatergezelschap dat dat stuk opvoert. En misschien moet ik...’

Martina ging naast haar op de armleuning zitten en sloeg haar armen om Betty’s nek. ‘O, mama! Stel dat ik naar Italië kon gaan? Dat zou toch fantastisch zijn?’

Betty breide verder aan haar vest en luisterde glimlachend met een half oor. Ze dacht aan Anders, die in slaap was gevallen zonder dat ze elkaar vanavond nog gesproken hadden. Aan haar jammerlijke onvermogen om hem te troosten door met hem over Olof te praten. Ze legde haar breiwerk neer en gaf haar dochter een kus op de wang, genietend van de plotselinge genegenheid. ‘Je zult zien, mijn schat: op een mooie dag zul je in Italië zingen.’

Het meisje sprong op, pakte een knipsel uit haar achterzak en overhandigde het aan Betty. Op de foto stond Audrey Hepburn, met een paar fonkelende diamanten oorbelletjes in haar oren. ‘Kijk eens, mama, zulke schitterende oorclips mag ik toch wel? Nou ja, geen echte natuurlijk, maar bij het warenhuis PUB hebben ze bijna dezelfde, maar dan namaak...’

Betty glimlachte. ‘Je bent binnenkort jarig, dus dat kan misschien best.’

Het meisje sprong weer op en spreidde haar armen. Toen zong ze

met een volwassen, volle en geschoolde stem terwijl ze de badkamer in walste: *‘Wunderbar, wunderbar! There’s our favourite star above!’* Betty keek haar lang na. Haar grote kleine meisje!

Later drong het tot Betty door dat ze geen tijd had gehad om een brief naar Hudiksvall te schrijven. Nou ja, dat kwam dan wel een andere keer.

2

Betty werd met bonkend hart wakker. Misschien had ze ook iets geschreeuwd. In elk geval was de hond, die aan haar voeten lag, van het bed gesprongen en ze zat haar nu op het tapijt angstig aan te kijken.

Ze was ook bezweet en had dorst. Op de wekker zag ze dat het half vier was, en buiten was het nog donker. Ze deed het bedlampje aan en probeerde haar ademhaling en bonzende hart tot rust te brengen terwijl ze water inschonk. Meestal kalmeerde ze wel als ze wat dronk en daarna ging lezen. Omdat ze nog steeds trilde, moest ze het glas met beide handen vasthouden om niet te morsen. Toen pakte ze een tijdschrift onder het nachtkastje vandaan.

Aan het voeteneinde schudde de hond zich uit en rolde zich met een zucht weer op.

Betty bladerde door het tijdschrift zonder dat tot haar doordrong wat erin stond. Het allerbelangrijkste was nu dat ze niet weer in de droom zou belanden waar ze net uit was ontwaakt.

Er flitsten glimpen voorbij en ze deed haar ogen stevig dicht om ze buiten te sluiten. Ze wilde het niet, het kon niet, het mocht niet!

De trein, de tassen, de stoomfluit.

De kinderen die wegrenden, bij haar vandaan.

Olof die struikelde en viel, haar met zich meesleurde, het bloed dat van zijn voorhoofd over zijn bleke gezicht stroomde. Haar geschaafde knieën in het grind, zij die probeerde op te staan.

En toen de schreeuw.

Hij!

Hij was het. Martin. Lang en donker met een serieuze blik in zijn ogen, die op haar gericht waren. De huiveringwekkende kreten van de mensen op het perron toen de trein recht op de man af denderde die midden op het spoor terecht was gekomen.

Zijn hoed vloog af, rolde langs het platform voordat hij als een eenzaam fregat in een plas water belandde. En ze gilde. Harder dan alle anderen bij elkaar.

Betty haalde een paar keer diep adem en bladerde langzaam verder in *Min melodi*.

Het was natuurlijk Martina's tijdschrift, maar Betty leende het altijd om haar nachtelijke angsten te verdrijven. Ze kon na deze nachtmerries geen roman of het nieuws lezen; het enige wat haar gedachten kon verdrijven was een opgewekt tijdschrift, of zelfs een kinderboek of stripblad. Ze las roddels over filmsterren en muziekidolen die ze amper kende. Ze ging ook nooit meer naar de bioscoop, luisterde zelden naar de radio en zou waarschijnlijk nooit geweten hebben wie Chuck Berry of Audrey Hepburn was als Martina haar fascinatie niet zo geestdriftig en luid had geuit. Die ging keer op keer naar de films van de actrice en probeerde de manier van doen en kleding van de vrouw met de hertenogen te imiteren.

Betty herlas ook Martina's 'column' in de krant. Haar lieve en aantekelijk positieve overpeinzingen over de zangkunst en het vermogen van verschillende componisten om muziek te schrijven voor de jongevrouwenstem waren gezellig en niet enerverend.

In dienst van Euterpe – de eerste wankel stappen van een jonge musicus op de planken.

Misschien had Mozart een goed gevoel voor wat een jong meisje met haar stem kan doen. Ik denk dat niemand de vrouwelijke geest beter kon begrijpen dan die beste

Wolfgang (als ik hem zo oneerbiedig mag aanduiden). Er is iets met zijn lichte cantabile en schitterende loopjes wat heel aansprekend is en waarvan ik bijna in katzwijn val... Stel je de droefheid eens voor in de stem van het dochtertje van de tuinman wanneer ze zich realiseert dat ze de naald die haar was toevertrouwd kwijt is: *'L'ho perduta...'*

Eindelijk glimlachte Betty en ze las de column nog eens. Ze streek met haar vinger over het pseudoniem Anitram M. en haalde een paar keer diep adem.

Ze was tot rust gekomen en haar ademhaling was bijna weer normaal. Ze zweette niet meer van angst, ze had het juist een beetje koud. Ze kon naar boven gaan en van de gelegenheid gebruikmaken om een paar sokken van Anders te stoppen. Er lagen er heel veel in de verstellmand.

Maar eigenlijk moest ze nog wat slapen. Het was een normale dinsdag, dus de kinderen moesten naar school en zij moest naar haar werk. Ze liet het tijdschrift op de grond vallen, deed het licht uit en trok de hond in haar armen.

Terwijl Betty langzaam de zachte hondenvacht streelde, probeerde ze om aan de week te denken die voor haar lag. Methodisch en kalmerend nam ze elke taak door: opstaan, zich wassen, zich aankleden, kleren klaarleggen voor Anders, pap koken, de kinderen wakker maken, de hond uitlaten, koffiezetten, zorgen dat de kinderen naar school gingen, naar haar kantoor gaan, de verlichting in de winkel aandoen, bestellingen doornemen enzovoort, tot de avond. Soms raakte ze de draad kwijt en moest ze helemaal opnieuw beginnen. Ze wilde voorkomen dat ze aan de droom zou denken of aan iets anders waardoor ze van streek zou raken. Als ze dat wel deed, dan zou ze met geen mogelijkheid weer in slaap vallen. Nee, ze mocht niet nadenken. In geen geval.

Om half zes stond ze op. Misschien was het haar gelukt om een paar minuten in te dommelen, maar aan haar bonkende hoofd merkte ze dat ze niet genoeg had geslapen. Het gezicht dat ze in de badkamer-spiegel zag, was getekend en opgezwollen. Ze zag er veel ouder uit dan haar vijfendertig jaar. Maar ja, komende herfst werd ze dan ook zesendertig.

Olof zou vijfenveertig zijn geworden.

En Martin Fischer was vorig jaar november vijftig geworden.

Nee! Waarom deed ze dit? Dat mocht niet! Ze had het zichzelf beloofd. Nooit, nooit meer.

Kwaad draaide ze de kraan open en spetterde met woeste bewegingen water in haar gezicht. Het was alsof ze de verboden gedachten kon wegspoelen door zich met het koude water te wassen. Daarna wreef ze zich krachtig droog met de handdoek en keek weer naar haar spiegelbeeld. Door het water en de ruwe behandeling met de handdoek zag haar huid er juist wat levendiger en rozig uit. Tevreden borstelde ze haar lange blonde haar en draaide het in een strakke, eenvoudige wrong in haar nek, die ze met schuifjes vastmaakte. Met een beetje lippenstift viel het best mee, toch? Haastig sprenkelde ze wat eau de cologne op haar polsen en knoopte haar blouse dicht. Ze probeerde naar haar spiegelbeeld te glimlachen, waarna ze diep ademhaalde en naar de keuken liep.

Zo! De dag kon beginnen.

‘Hoe gaan we het doen met de bestellingen, kunnen we die vandaag na sluitingstijd doen?’ Torkel Östlund stak zijn hoofd om de hoek van Betty’s kantoordeur. Zijn lange, magere gestalte leek dunner dan normaal in het nieuwe cheviot pak en nylon overhemd, maar zijn glimlach was veel breder en ontspannener dan voorheen en zijn ogen stonden nog maar zelden dof.

Ze keek op van de facturen en knikte. ‘Ja, ik ga zo meteen naar boven om de kinderen iets te eten voor te zetten en dan zie ik je hier later, Torkel. Ik heb alles netjes aangekruist in de catalogus, dus als

het goed is gaat het niet lang duren. Zijn er veel mensen in de winkel?’

Hij pakte een stapel boeken van de plank achter de kapstok en deed een soort halfslachtige poging tot een saluut. ‘Nee, nee, niets aan de hand. Inger en ik redden het prima. Dan sluit ik de winkel dus zoals gewoonlijk om half zes en zie je daarna?’

Ze glimlachte naar hem en hij verdween de winkel in. Ze werd blij van zijn vriendelijke en gemoedelijke manier van doen en ondanks haar vermoeidheid hield ze haar glimlach nog enkele minuten nadat hij was weggegaan aan.

Toen ging de telefoon.

‘Goedendag, Betty. Sorry dat ik je stoor op kantoor, maar ik wil de vragen of jij en de kinderen dit jaar nog een keer naar Louise-lund willen. Dit weekend misschien? Ik was van plan om meneer Samuelsson, de beheerder, te vragen om het binnenkort af te sluiten, maar als jullie erheen willen, laten we het nog even zo. Het zou mooi weer worden, hoorde ik.’ De stem van Louise Molander klonk brozer dan normaal en Betty zag haar zo voor zich, aan de telefoon in de bibliotheek aan de Jungfrugatan. De doktersvrouw zat zo rechtop als ze kon, ze hield haar voeten dicht bij elkaar en trok verstrooid aan haar steeds dunner wordende haar.

De vraag gaf Betty een neerslachtig en ongemakkelijk gevoel. Anders was het grootste deel van de zomer aan de scherenkust geweest en had genoten. Martina was er een paar weken geweest met haar vriendin Birgitta. Maar Betty had het huis aan de scherenkust zorgvuldig vermeden, ook al was afgelopen zomer de warmste in tijden geweest. In een moment van zwakte had ze de doktersvrouw waarschijnlijk een keer beloofd dat ze voor de herfst zou komen.

Betty was echt heel dankbaar dat haar kinderen daar de hete zomer hadden kunnen doorbrengen, zeker omdat ze dit jaar zelf had gewerkt, maar ze kon het niet langer opbrengen om naar het huis te gaan. Vooral nu de toestand van de dokter invloed had op het

hele huishouden. Dus stelde ze haar antwoord uit, in de hoop dat Louise Molander tussen de regels door zou lezen. 'Ja, we hebben heel mooie septemberdagen. Maar helaas denk ik niet dat we Louiselund dit jaar nog halen. Dan wordt het volgend jaar.'

'Het zijn echt prachtige dagen. Ik zei net tegen Axel dat het lang geleden is dat we in deze tijd van het jaar zulke heldere dagen hadden. Niet sinds Olof –'

Betty kapte het gespreksonderwerp duidelijk en resoluut af: 'Neem me niet kwalijk, ik moet nu helaas naar de winkel. Kan ik je misschien later vanavond bellen? Goedemiddag, lieve tante.' Zonder op antwoord te wachten hing ze op. Toen haalde ze diep adem.

Op dat moment klonk er een enorm geraas vanuit de winkel en ze haastte zich er onmiddellijk naartoe.

Helemaal achteraan bij de grote, zware boeken met kaarten en andere boeken in folioformaat had een plank het begeven. Torkel zat op de grond en streek verward over zijn voorhoofd.

Betty stormde angstig naar hem toe en hielp hem overeind. 'Wat is er in hemelsnaam gebeurd?'

Opgelaten veegde hij het stof van zich af en keek rond. 'Pff, ik weet het niet. Ik was net nieuwe boeken op de plank aan het zetten. Ik denk dat de bevestiging van de muur is gekomen. Die zat al een tijdje los en ik heb er vorige week nog een nieuwe schroef in gedraaid. Maar ik denk eigenlijk dat de hele beugel vervangen moet worden.'

Betty beet nerveus op haar lip. De lange rijen boekenplanken waren op zijn zachtst gezegd antiek, veertig jaar oud of meer. Ze had zich ermee verzoend dat ze er aftands en onverzorgd uitzagen; de boeken moesten tenslotte voor zich spreken. Maar ze had zich nooit kunnen voorstellen dat de planken gevaar zouden opleveren voor het personeel en de klanten. Stel je voor dat dit allemaal op een kind was gevallen! Ze besepte beschaamd dat ze in haar half verlamde toestand van de afgelopen jaren ook niet had

opgemerkt hoe verwaarloosd het interieur was.

‘We moeten zo snel mogelijk iemand laten komen om alle bevestigingspunten te bekijken. Weet jij daar iemand voor, Torkel?’

Torkel had zich weer hersteld en knikte.

Ze zag een felrode bult op zijn voorhoofd opkomen en schudde droevig haar hoofd. ‘Maar dat zal moeten wachten. Nu ga je liggen en rusten en ik ga naar boven om een mes te halen om op de bult te leggen. Koud staal is het enige wat helpt.’

Hij lachte, weigerde haar aanbod en zei dat het niet zo erg was. Maar hij kon wel een timmerman bellen om de bevestiging weer goed vast te zetten en ervoor te zorgen dat de andere niet los zouden komen. ‘Tenzij we natuurlijk nieuwe planken bestellen. Deze zijn toch al heel oud? En misschien een nieuwe kassa? Eentje die goed sluit.’ Hij keek de winkel rond en ze volgde zijn blik over de bekraste, scheve en zwaargehavende winkelinrichting. Haar blik belandde uiteindelijk op de imposante, glanzende kassa van rond de eeuwwisseling op de toonbank. Ze kregen hem al bijna een jaar niet meer dicht, dus bewaarden ze het wisselgeld in een afgesloten kistje onder de toonbank. De enorme zwengel liep af en toe vast en daarom moest Inger Torkel vaak om hulp vragen als ze de prijzen moest aanslaan.

Betty beet weer op haar onderlip en keek hem ongelukkig aan. ‘Nou, ik denk niet dat we het ons kunnen veroorloven om alles te vervangen. Misschien later? Maar de kassa zal ik in elk geval regelen. En ik zal natuurlijk naar de planken kijken. Dat beloof ik.’

Hij knikte, bukte zich onder de toonbank en pakte de lange stalen liniaal. Met een glimlach naar Betty drukte hij die tegen de bult op zijn voorhoofd.

Ze gaf hem snel een klopje op zijn arm en ging terug naar kantoor. Ze schaamde zich dat ze zich niet had gerealiseerd hoe slecht het met de winkel gesteld was. Dat ze er geen oog voor had gehad. Met een zucht liet ze zich achter haar bureau zakken. Natuurlijk moest ze een

timmerman laten komen. En een nieuwe kassa bestellen. Maar waar moest ze in vredesnaam het geld vandaan halen? Gelukkig had ze nog wat geld over van oom Mauritz.